

BÖLÜM 58

COVID-19 PANDEMİSİNDE KULAK BURUN BOĞAZ HASTALARINDA MUAYENE VE KLİNİK DEĞERLENDİRME

Mehmet Fatih KARAKUŞ¹

Giriş

2019 yılı Aralık ayının son günlerinde Çin'in Wuhan şehrinde; ateş, nefes darlığı ve radyolojik olarak akciğerlerde bilateral infiltrasyonlar ile karakterize, etiyojisi bilinmeyen pnömoni vakaları bildirilmiştir (1). Daha sonra bu vakalara neden olan etkenin yeni bir tür koronavirüs [novel coronavirus (nCoV)] olduğu ifade edilmiş, etken SARS-CoV-2 (severe acute respiratory syndrome coronavirus 2) olarak isimlendirilmiştir (1,2). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından bu virüsün oluşturduğu hastalık tablosuna ise "COVID-19" adı konulmuş ve terminolojik tanımlama bu şekilde tamamlanmıştır (3). Hastalığın kuluçka süresinin ortalama 5-7 gün olduğu, bu sürenin 14 güne kadar uzayabildiği gösterilmiştir (4). Enfekte hastaların yaklaşık olarak %20'sinde yüksek ateş, öksürük, nefes darlığı, boğaz ağrısı gibi özellikle üst ve alt solunum yollarını ilgilendiren semptomların bulunduğu, büyük çoğunluğunda ise semptom izlenmediği tespit edilmiştir (4,5). Asemptomatik hastaların yüksek bulaştırıcılık riski, toplum içerisinde çok kısa sürede yayılıma yol açmış ve tüm dünyayı etkileyen pandemi tablosu ortaya çıkmıştır (4).

COVID-19 hastalığında temel bulaş damla-

cıklar yoluyla olmaktadır (5). Öksürük, hapsirik, öğürme refleksleri sırasında oluşan damlacıkların yakın mesafede bulunan sağlıklı kişilere ulaşması ve mukozaları ile temas etmesi durumunda bulaş gerçekleşmektedir (5,6). Ayrıca bu damlacıklar ile kontamine yüzeylere el ile temas sonrası ellerin ağız, burun ve gözlere götürülmek sureti ile mukozalara etkenin taşınmasının da bulaşta rolünün olabileceği bildirilmektedir (5,6). Enfekte kişiler ile karşılaşma, semptomların değerlendirilmesi, tanı amaçlı gerçekleştirilen tetkik ve muayene işlemleri ayrıca tedavi süreçleri birlikte ele alındığında, tüm sağlık çalışanlarının gerek hastalığın bulaşı gerekse seyir şiddeti açısından genel popülasyona kıyasla çok daha yüksek bir risk altında bulunduğu açıktır. Burnun ve nazofarinksin SARS-CoV-2 virüsünün vücutta ilk olarak yerleştiği ve ana rezervuar oluşturduğu anatomik lokalizasyonlar olması, vücutta virüs mevcut olup bulaştırıcılık devam ettiği halde herhangi bir semptomu bulunmayan kişilerin de adli muayeneler, sağlık kurulu muayeneleri gibi farklı gerekçelerle başvuruda bulunduğu Kulak Burun Boğaz (KBB) kliniklerinde çalışan sağlık profesyonellerinin, diğer sağlık çalışanlarından kat be kat fazla riske maruz kaldığı da ayrıca irdelenmesi gereken bir husustur (7). KBB uzmanları, hasta değeren-

¹ Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fatih KARAKUŞ, Ordu Üniversitesi Tıp Fakültesi KBB AD. mfkarakus@yahoo.com

cellenen kılavuzlarda belirtilmiş koruyucu önlemler-ekipmanlar eşliğinde gerek klinik gerekse klinik dışı uygulamalarını gerçekleştirmeli, toplumsal olarak da çevrelerindeki bireylere uyarıcı bilgilendirmede bulunmaya devam etmelidir.

KAYNAKLAR

1. Huang C, Wang Y, Li X, et al. Clinical features of patients infected with 2019 novel coronavirus in Wuhan, China. *Lancet*, 395 (10223), 497-506. Doi:10.1016/S0140-6736(20)30183-5
2. Zhou F, Yu T, Du R, et al. Clinical course and risk factors for mortality of adult inpatients with COVID-19 in Wuhan, China: a retrospective cohort study. *Lancet*, 395 (10229), 1054-1062. Doi: 10.1016/S0140-6736(20)30566-3
3. World Health Organization (WHO) (2020). *WHO Timeline-COVID-19*. (<https://www.who.int/news/item/08-04-2020-who-timeline---COVID-19> adresinden ulaşılmıştır).
4. Zou L, Ruan F, Huang M, et al. SARS-CoV-2 viral load in upper respiratory specimens of infected patients. *N Engl J Med*, 382 (12), 1177-1179. Doi: 10.1056/NEJ-Mc2001737
5. Cui C, Yao Q, Zhang D, et al. Approaching Otolaryngology Patients during the COVID-19 Pandemic. *Otolaryngol Head Neck Surg*, 163 (1), 121-131. Doi: 10.1177/0194599820926144
6. Toptaş G, Sungur AC, Bayır Ö, et al. COVID-19 Pandemisinde Kulak Burun Boğaz Hastalarının Muayene ve Değerlendirmesinde Alınması Gereken Önlemler. *Journal of Ear Nose Throat and Head Neck Surgery*, 28 (2 Supplement), 25-30. Doi: 10.24179/kbbbbc.2020-75584
7. Krajewska J, Krajewski W, Zub K, et al. COVID-19 in otolaryngologist practice: review of current knowledge. *Eur Arch Otorhinolaryngol*, 277 (7), 1885-1897. Doi: 10.1007/s00405-020-05968-y
8. T.C. Sağlık Bakanlığı (2020). *COVID-19 Pandemisinde Sağlık Kurumlarında Çalışma Rehberi ve Enfeksiyon Kontrol Önlemleri Bilimsel Danışma Kurulu Çalışması*. (24 Temmuz 2020 tarihinde <https://covid19.saglik.gov.tr/Eklenti/39076/0/COVID-19saglikkurumlarindacalis-marehberiveenfeksiyonkontrolonlemleripdf.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
9. Liang T (2020). *Handbook of COVID-19 Prevention and Treatment Compiled According to Clinical Experience The First Affiliated Hospital, Zhejiang University School of Medicine*. (https://www.researchgate.net/publication/339998871_Handbook_of_COVID-19_Prevention_and_Treatment adresinden ulaşılmıştır).
10. Centers for Disease Control and Prevention (2020). *Interim Infection Prevention and Control Recommendations for Healthcare Personnel During the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Pandemic*. (<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/infection-control-recommendations.html> adresinden ulaşılmıştır).
11. Sanli DET, Altundag A, Kandemirli SG, et al. Relationship between disease severity and serum IL-6 levels in COVID-19 anosmia. *Am J Otolaryngol* 2020 Oct 28, 42 (1), 102796. Online ahead of print. Doi: 10.1016/j.amjoto.2020.102796
12. COVID-19 Pandemisi için Türk KBB BBC Derneği Önerileri (2020). *COVID-19 Salgınında Kulak Burun Boğaz Polikliniği, Grip Polikliniği, Yataklı Servis ve Ameliyathalar ile İlgili Uygulanması Önerilen Yaklaşımlar*. (23 Mart 2020 tarihinde <http://www.kbbbbcder.org/menu/409/COVID-19-pandemisi-icin-turk-kbb-bbc-dernegi-onerileri> adresinden ulaşılmıştır).
13. Hızal E. COVID-19 Pandemisinin Sağlık Çalışanları Üzerinde Etkisi: Kulak Burun Boğaz Baş Boyun Cerrahisi Perspektifi. *Journal of Ear Nose Throat and Head Neck Surgery*, 28 (2 Supplement), 20-24. Doi: 10.24179/kbbbbc.2020-75868
14. Harrison L, Ramsden J, Winter S (2020). *Guidance for Surgical Tracheostomy and Tracheostomy Tube Change during the COVID-19 Pandemic*. (19 Mart 2020 tarihinde <https://www.entuk.org/tracheostomy-guidance-during-COVID-19-pandemic> adresinden ulaşılmıştır).